

Nr 351.

Av herr **Hamilton m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 20, angående försvarsväsendets ordnande.*

När Nationernas förbund bildades, knötos till detsamma många förhoppningar om att förbundet skulle bli den regulator på internationella konflikter, som kunde möjliggöra en allmän militär avrustning. Efter världskrigets förödelse, där den militära rustningspolitiken visat sina fruktansvärda och oundvikliga konsekvenser, stod det för miljoner och åter miljoner klart, att världen kunde befrias från en upprepning av världskrigets fasor endast därigenom, att avrustningen sattes i system. Beklagligtvis har Nationernas förbund ännu icke vunnit den stadga och styrka, som tillåter nationerna att i förtröstan på Nationernas förbunds reglerande ingripande avhända sig alla sina egna skyddsmedel. Men det må under hänvisning till förbundets hittillsvarande verksamhet vara tillåtet att påpeka, att förbundet icke är helt utan inflytande i fråga om att göra sin fredsvilja respekterad. Erfarenheterna av världskriget liksom av förbundets hittillsvarande verksamhet ge oförtydligt vid handen, att den militära rustningspolitiken är obotligt misskrediterad bland folken. De breda folklager, som utgöra nationernas majoritet, ha funnit, att endast en avveckling av hela det militära systemet kan bespara dem upprepningar av världskrigets hemska erfarenheter. Avrustningstanken har, kort sagt, vunnit vidaste gehör, och ej minst gäller detta stora lager inom vårt svenska folk.

Den allmänna värnplikten har inför dessa erfarenheter, som folken gjort, blivit dessa alltmera osympatisk, enär den icke endast tvingar den enskilde medborgaren att medverka till upprätthållandet av ett militärt system, vars vådor han så nyligen bevittnat, utan även inskränker personlighetens fria avgörelse till militärväsendet. Genom upprätthållandet av den allmänna värnplikten sätter staten in hela sin auktoritet på den uppfattningen, att det normala är, att en sedlig människa skall vara beredd att ställa sig i krigets tjänst, när statsintresset så fordrar. Från folkuppfostrans synpunkt synes det vara ödesdigert, att staten genom den allmänna värnplikten ger sin sanktion åt en uppfattning, mot vilken kristliga och etiska betänkligheter kunna anföras. Många människor tvingas genom värnplikten in på för dem avskyvärda linjer, vartill kommer, att kasernlivet i ett stort antal fall visat sig inverka sedligt undergrävande på de ungas och därmed på vårt folks moral.

När vi se oss omkring i världen, kunna vi icke heller undgå att märka, att hela det militärsystem, som bygger på den allmänna värnplikten, är under avskrivning. Det behöver icke i detta sammanhang erinras om att England och Förenta staterna skyndsammast efter världskrigets slut avskaffade den allmänna värnplikten, som införts i dessa stater först under världskriget och som för respektive folk inneburit den största självöverninnelsen. Men det må väl erinras om att krigets erfarenheter, som lagts till grund för nuvarande militära system inom de f. d. krigförande staterna, oförtydligt visa hän på att ett lands försvarskraft sammanhänger med styrkan av dess maskinella försvarsresurser. Åt specialvapnen och fackmannautbildningen ägnas numera den största uppmärksamheten. Belysande är härvidlag Frankrike. Dess armé bestod före världskriget till 65 procent av infanteri; efter världskriget utgör infanteriet endast 40 procent av hela armén.

I den mån ett lands försvarskraft blir beroende av landets maskinella försvarsanordningar, försvinner behovet av längre, allmänorienterad utbildning av *alla* landets män. Av betydelse för landets försvar blir under sådana förhållanden att erhålla övad personal för att sköta de maskinella försvarsanordningarna, och det antal medborgare, som staten behöver för att hålla försvaret effektivt, minskas.

Enligt vår mening ter sig det militärpolitiska läget nu gynnsammare än på länge. Nationernas förbund erbjuder visserligen icke de garantier, som många hoppats på, men i stället har Sverige genom randstatsbildningen kring Östersjön, genom Finlands självständighet, genom tsarismens krossande i Ryssland och nedbrytandet av militarismen i Tyskland en avgjort gynnsammare ställning nu än 1914. Faran för överfall på vårt land ter sig, när hänsyn toges till dessa omständigheter, mindre än på långa tider. Vi anse det därför väl motiverat, att vårt land inskränker sina försvarsåtgärder till att utgöra ett stöd för den neutralitetspolitik, som vårt land med stolthet kan visa hän på som en mer än hundraårig svensk tradition.

Då vi taga hänsyn till de synpunkter vi sålunda anfört, finna vi, att vad vårt land behöver, är ett neutralitetsvärn. Vi behöva en liten men modern armé, utrustad med den moderna teknikens maskinella resurser. Detta innebär emellertid, såsom förut framhållits, att huvudvikten vid rekryteringen lägges på att erhålla lämpligt manskap för skötseln av de maskinella försvarsvapnen vid armén och marinen. För att rekrytera den grupp av maskinskötare, som enligt de moderna försvarssynpunkterna måste anses utgöra grunden och stommen i ett modernt försvarsväsen, synes oss emellertid den allmänna värnplikten icke lämpad. Maskinarmén kräver yrkesmän för att fungera fullt effektivt.

När således värnpliktsarmén ej längre, enligt vad erfarenheten lär, är grundvalen för ett effektivt försvar, synes det oss skäligt, att steget nu toges till sådana lättnader i den enskildes värnplikt, som, så långt de

nuvarande förhållandena det medgiva, motsvara den enskildes krav på fri avgörelse gentemot militära rustningar.

Med utgångspunkt i maskinarméns behov av yrkeskunnig personal såsom förutsättningen för ett modernt arméförsvar anse vi, att denna personal bör årligen uttagas på frivillighetens väg bland dem, som anmäla sig villiga att genomgå därför avpassad specialutbildning. Härigenom vunnas, att för den längre tjänstgöringstid, som specialutbildningen måste kräva, skulle endast sådana värnpliktiga komma i fråga, som genom att själva ställa sig till disposition visade intresse för militäryrket. Dessa specialister skola enligt vår mening under utbildningstiden åtnjuta full ekonomisk ersättning. Genom att så ordna rekryteringen erhåller man möjlighet att nedsätta övningstiden för flertalet värnpliktiga vid armén till en obetydlighet — förslagsvis 60 dagars rekrytskola och en repetitionsövning om 30 dagar — i jämförelse med vad nuvarande provisorium och än mer årets kungl. proposition räkna med. Samma synpunkter bli avgörande för rekryteringen till marinen.

Vi fästa uppmärksamheten även därpå, att ett avförande av flertalet värnpliktiga till en mycket kort övningstid kommer att medföra en förenkling av hela försvarsorganisationen och ett motsvarande förbilligande av densamma.

Det kan invändas, att en dylik ordning icke upphäver värnpliktstvånget och alltså ur synpunkten av den enskildes fria avgörelse till militärväsendet icke medför någon fullt befriande förändring. Invändningen är riktig. Men man må dock betänka, att personligheten kränkes mindre av det tvång, som endast medför en sådan utbildning, att den blir praktiskt tillämplig blott i fall av yttersta fara, då vår neutralitet redan kränkts. Hänsyn måste ju också tagas till föreliggande omständigheter, och då en dylik fördelning av den militära utbildningen ger den enskilde fritt val att stödja rustningsväsendet eller avsäga sig förbindelse därmed utöver vad staten kräver i avvaktan på möjligheten att helt avveckla den allmänna värnplikten, synes den av oss föreslagna vägen i denna punkt te sig mindre motbjudande än de förslag, som icke taga någon hänsyn till den enskildes rätt att fritt träffa sitt avgörande.

Efter att ha tagit del av det kungl. förslaget finna vi, att detsamma lider av flera framträdande brister, vilka göra det för oss oantagligt.

Den armé, som förslaget avser att skapa, är ingen modern armé. Det är dessutom en dyr armé. Kommer så härtill, att det kungl. förslaget pålägger tunga personliga bördor och icke tager tillräcklig hänsyn till världskrigets erfarenheter och ingen hänsyn till de enskilda medborgarnas krav på fri avgörelse inför militärväsendet. Till sist synes också den omständigheten, att förslaget genom den däri inrymda kategoriklyvningen givit inskrivningsmyndigheterna rätten att fördela längre och kortare övningstid enligt en metod, som enligt vår mening bestämt strider mot allmän svensk rättsuppfattning, göra förslaget oantagligt.

På grund av vad vi sålunda anfört yrka vi,

att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts förslag måtte ingå till Kungl. Maj:t med begäran om ny prövning av försvarsplanen och framläggande av ett nytt förslag, där hänsyn tages till våra i ovanstående motivering gjorda erinringar och förslag.

Stockholm den 15 februari 1924.

Raoul Hamilton.

W. Bäckström.

Eric Björnberg.

Alfred Persson,
Björnsbyholm.
